

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN
 Ann-Louice Jonsson

DOM
 2017-09-05
 Meddelad i Falun

Mål nr
 1885-17

SÖKANDE

Bravida Sverige AB, 556197-4188

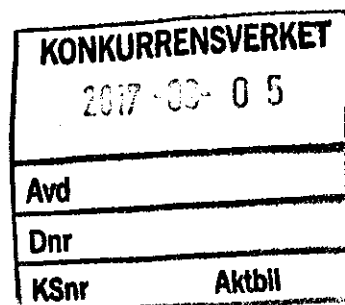
Ombud: Advokat Henrik Seeliger
 Advokatfirman Lindahl KB
 Box 11911
 404 39 Göteborg

MOTPART

Falu kommun
 791 83 Falun

SAKEN

Offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår Bravida Sverige AB:s ansökan om överprövning.

Dok.Id 201828

Postadress

Box 45
 S-791 21 Falun

Besöksadress

Kullen 4

Telefon

023-383 00 00

E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se

www.forvaltningsrattenifalun.domstol.se

Telefax

023-383 00 80

Expeditionstid

måndag–fredag

08:00–12:00

13:00–16:00

BAKGRUND

Falu kommun inledde, genom ett förenklat förfarande enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU), upphandlingen ”Lugnetgymnasiet, ventilation” (dnr KS0546/16). Falu kommun beslutade den 19 april 2017 tilldela kontraktet till Assemblin Ventilation AB (Assemblin).

Sedan Bravida Sverige AB (Bravida) inkommit med ansökan om överprövning av tilldelningsbeslutet beslutade Falu kommun den 26 maj 2017 att avbryta upphandlingen. Förvaltningsrätten beslutade den 4 juli 2017 att ogiltigförklara avbrytandebeslutet (mål nr 2510-17). Domen har vunnit laga kraft. Vid dessa omständigheter har förvaltningsrätten att pröva Bravidas ansökan om överprövning av tilldelningsbeslutet från den 19 april 2017.

YRKANDE M.M.

Bravida yrkar i första hand att upphandlingen ska rättas på så sätt att Assemblins anbud ska förkastas på den grunden att anbudet innehåller otillåtna reservationer och därmed inte uppfyller det obligatoriska kravet på att anbud ska lämnas helt enligt förfrågningsunderlaget. För det fall förvaltningsrätten skulle finna att Assemblins anbud inte innehåller reservationer, yrkar Bravida i andra hand att upphandlingen ska göras om på den grunden att förfrågningsunderlaget då måste anses vara så otydligt utformat att det står i strid med de grundläggande principerna för offentlig upphandling. Bristerna i upphandlingen är av allvarlig art och har medfört skada eller risk för skada för Bravida, vars anbud har det näst lägsta priset.

Falu kommun (Kommunen) bestrider bifall till Bravidas förstahandsyrkande och yrkar för egen del att upphandlingen ska göras om.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Utgångspunkter för rättens prövning

Förvaltningsrätten har att pröva om det på grundval av vad Bravida anfört är visat att Kommunen brutit mot någon av de grundläggande principerna eller annan bestämmelse i LOU och att detta medfört att Bravida lidit eller kan komma att lida skada (20 kap. 6 § LOU). De grundläggande principerna innebär att upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt, genomföra upphandlingar på ett öppet sätt samt iaktta principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet (4 kap. 1 § LOU).

Upphandlingsdokumenten

I de administrativa föreskrifterna anges bl.a. följande.

AFB.31 Anbuds form och innehåll
Anbud skall lämnas helt i överensstämmelse med förfrågningsunderlaget.

Anbudets innehåll framgår av handling 13.1 anbudsformuläret.
Anbud ska upprättas skriftligen på svenska och avlämnas enligt AFB.34 på komplett ifyllt handling 13.1 anbudsformulär. Vi vill att anbudsformuläret används vid anbudsbeskrivning, anbudslämnare erhåller därför anbudsformulär digitalt i Excel-format.

I anbudet skall det ifyllda och undertecknade anbudsformuläret ingå.
Anbudsformuläret scannas in och bifogas anbudet vid anbudslämning i e-Avrop.

Obligatoriska krav "skall/ska-krav"
Förfrågningsunderlaget innehåller ett antal obligatoriska krav, så kallade skall/ska-krav. Dessa finns sammanställda i anbudsformuläret.
Förutsättningen för att ett
anbud ska kunna prövas, utvärderas och antas är att dessa skall/ska-krav är uppfyllda.

Anbud som inte uppfyller skall/ska-kraven kommer att förkastas. Skall-kraven avser såväl krav på anbudsgivaren som på efterfrågad vara eller tjänst.

Reservationer accepteras ej.

AFB.311 Huvudanbud
För att anbud skall kunna beaktas skall anbudssumman lämnas på utförande enligt förfrågningsunderlaget.

AFC.11 Kontraktshandlingar
Med ändring i AB 04 kap 1 § 3 föreskrivs att vid motstridiga uppgifter i kontraktshandlingarna gäller de i följande ordning.

- 1 Kontrakt / beställning.
- 2 Ändringar i AB 04
- 3 AB 04 (bifogas ej)
- 4 Förfrågningsunderlag
- 5 Anbudshandlingar
- 6 Kompletterande föreskrifter för entreprenaden.
- 7 Av byggnadsnämnden fastställd kontrollplan samt villkor i lov och start/slutbesked
- 8 Övriga Handlingar

AFC.611 Ersättning för ändring och tillägsarbeten
Med ändring av AB 04 gäller följande. Se även AFC.23.
Oförutsedda ändrings-, tilläggs- och avgående arbeten skall redovisas i anslutning till byggmöte.

I första hand skall anbud lämnas på ändrings- och tilläggsarbete. Dessa kostnader redovisas med detaljerad kalkyl, som byggs upp som en produktionskalkyl. Dessa kostnader skall lämnas med fast pris utan indexreglering.

Timpriser skall omfatta lön, semesterersättning, pensionsavdrag, samtliga påslag för sociala kostnader, resor, resekostnadsbidrag och traktamenten, allmänna hjälpmedel och allmänna arbeten, arbetsledning, övriga kostnader, räntor, administration samt vinst. Timpriserna skall vara fasta utan indexreglering under hela entreprenadtiden.

Om tillämpligt å-pris saknas eller om överenskommelse om fast pris inte kan träffas skall ersättningen beräknas enligt självkostnadsprincipen i AB 04 kap 6 § 9.

Vid beräkning av ÄTA-arbete enligt självkostnadsprincipen är procentpåslag enligt AB 04 kap 6 § 9 punkt 8a och 8b redan angivna och definierade av beställaren och framgår nedan. Denna procentsats ska tillämpas på samtliga ÄTA-arbeten. Detta gäller såväl vid positivt som negativt saldo.

Med ändring av AB 04 kap 6 § 9 gäller nedan:

Arvode enligt AB 04 kap 6 § 9, för pkt 8a innefattande kostnader för pkt 2,4,5,6,7 och beräknat på verifierad självkostnad pkt 1 material och varor: 15 %

Arvode enligt AB 04 kap 6 § 9, för pkt 8b innefattande kostnader för pkt 1-7, för arbetare, hjälpmedel, material eller vara, som tillhandahålls av beställaren: 4 %

Vad parterna anför

Bravida framför bl.a. följande. Assemblin har i anbudsformuläret angett följande:

Övriga upplysningar
<p>AFC.611   Timkostnader vid ÄTA-arbeten   Ventilationsmontör 550:-   Servicetekniker 650:-   Projektledare 750:-   Material netto + 15%   UE netto + 15%</p>

Vad Assemblin anført får tolkas som att bolaget menar att det är de angivna timpriserna och procentsatserna som ska tillämpas vid ÄTA-arbeten, vilket

innebär en avvikelse från vad som ska gälla enligt förfrågningsunderlaget. Enligt förfrågningsunderlaget ska ÄTA-arbeten i första hand utföras till överenskommet fast pris. Först om överenskommelse om fast pris inte kan träffas ska timpriser tillämpas. Assemblins anbud medför att Kommunen inte kommer kunna beställa ÄTA-arbeten till fast pris på det sätt som förutsätts i förfrågningsunderlaget och att Assemblin därför slipper den risk som är förknippad med att lämna fastpris. En tillämpning av timpriser förutsätter enligt förfrågningsunderlaget att parterna kommer överens om de timpriser som ska gälla. Om en sådan överenskommelse inte kan träffas i det enskilda fallet ska ersättningen istället beräknas enligt självkostnadsprincipen. Genom att offerera ej efterfrågade timpriser, som dessutom är mycket höga, kommer dessa att gälla för ÄTA-arbeten och Kommunen kommer inte att ha möjlighet att ersätta entreprenören enligt självkostnadsprincipen på sätt som föreskrivits i förfrågningsunderlaget. Assemblin har även offererat ett timpris för projektledare, trots att kostnad för arbetsledning ska vara inkluderat i timpriser för arbetare (AFC.611). Även i detta avseende står Assemblins anbud i strid med förfrågningsunderlagets föreskrifter. Enligt Assemblins anbud gäller 15 % entreprenörsarvode för material oavsett om materialet tillhandahålls av beställaren eller ej. Även detta är en avvikelse i förhållande till förfrågningsunderlaget (jfr AB 04 kap. 6 § 9 pkt 8a och AB 04 kap. 6 § 9 pkt 8b). Då Assemblins anbud inte uppfyller det obligatoriska kravet på att anbud ska lämnas helt enligt förfrågningsunderlaget och då det innehåller reservationer, skulle anbudet rätteligen ha förkastats.

Förvaltningsrättens bedömning

Av rättspraxis följer att ett anbud som inte överensstämmer med förfrågningsunderlaget, dvs. avvikelser i fråga om villkor, reservationer och förbehåll, inte får utvärderas. Likabehandlingsprincipen kräver således att samtliga anbud är förenliga med bestämmelserna i kontraktshandlingarna för att garantera en objektiv jämförelse mellan lämnade anbud (jfr EU-domstolens avgörande C-243/89, Stora Bält).

I upphandlingsdokumenten anges att de obligatoriska kraven i upphandlingen finns sammanställda i anbudsformuläret. Förvaltningsrätten konstaterar att det i anbudsformuläret inte efterfrågas några prisuppgifter gällande ÄTA-arbeten och att anbudssumman som utvärderas enligt AFB.53 är den som anges i anbudsformuläret, dvs. anbudssumman omfattar inte pris för ÄTA-arbeten. Förvaltningsrätten gör bedömningen att upphandlingsdokumenten i dessa delar är tillräckligt klart och tydligt utformade. Assemblin har i sitt anbudsformulär kryssat i rutan ”Ja” som bekräftelse på att anbudet baseras på förfrågningsunderlaget i dess helhet förtecknat under punkt AFB.22. Utifrån hur anbudsformuläret är utformat, är det förvaltningsrättens uppfattning att den omständigheten att Assemblin i anbudsformuläret har upplyst om timkostnader vid ÄTA-arbeten, inte utgör skäl att förkasta anbudet med hänvisning till bristande kravuppfyllelse. Förvaltningsrätten finner inte heller att upplysningen som lämnats i detta hänseende kan sägas innebära att Assemblin reserverat sig mot vad som anges i AFC.611 om ersättning för ändrings- eller tilläggsarbeten eller att anbudet härigenom inte kommit att kunna jämföras på ett likabehandlande sätt. Förvaltningsrätten finner sammanfattningsvis inte att det finns skäl för ingripande enligt LOU på de av Bravida åberopade grunderna, varför ansökan om överprövning ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1 C LOU).

Karin Forslund Johansson
rådman

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens avgörande ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.** Adressen till förvaltningsrätten framgår av avgörandet.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av avgörandet. Om avgörandet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när det kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag som avgörandet meddelades. För offentlig part räknas tiden för överklagande alltid från den dag avgörandet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

Prövningstillstånd i kammarrätten

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Överklagandets innehåll

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person- eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Även adress och telefonnummer till arbetsplatsen ska anges, samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning.

Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-post-adress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.

Om samtliga ovan nämnda person- eller adressuppgifter har lämnats tidigare i målet och fortfarande är aktuella behöver de inte uppges igen. Om någon uppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. uppgift om det avgörande som överklagas – förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för avgörandet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens avgörande som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Forts. nästa sida

Avtal före laga kraft i vissa mål

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens avgörande har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
- lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner,
- lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, eller
- lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan fyra förstnämnda lagarna och i 20 kapitlet i de två sistnämnda lagarna.

Ytterligare information

Behöver ni fler upplysningar om hur man överklagar kan ni vända er till förvaltningsrätten.